



> Retouradres Postbus 2518 6401 DA Heerlen

Gemeente Oosterhout
t.a.v. het college van B&W

Bezoekadres

Stadsplateau 1
3521 AZ Utrecht
T 088 370 02 88
www.toezichtsociaaldomein.nl

Inlichtingen bij

Danielle Franssen ,

[Persoonsgegevens](#)

[Persoonsgegevens](#)

Ons kenmerk

TSD/2025-84/FT/PD

Uw kenmerk

Datum 25 februari 2025
Betreft Verslag van Bevindingen Toezicht Sociaal Domein

Bijlage(n)

Geacht college,

Zoals aangekondigd in onze brief van 16 september jl. heeft Toezicht Sociaal Domein (TSD) de afgelopen periode een onderzoek uitgevoerd in uw gemeente. Oosterhout is een van de vier gemeenten waar TSD het onderzoek 'Van verhelpen naar voorkomen' ([Van verhelpen naar voorkomen | Onderzoek en instrument | Toezicht Sociaal Domein](#)) uitvoert.

In Oosterhout is gekozen om een beperkt onderzoek uit te voeren specifiek gericht op informatieverzameling over de rode lijnen, zoals die naar voren kwamen in de drie andere gemeenten: Schouwen-Duiveland, Deventer en Duiven. Er is dus geen volledig onderzoek uitgevoerd zoals in de andere drie gemeenten. In dit verslag van bevindingen leest u over de verkregen informatie uit Oosterhout.

Aanleiding

Veel taken van de overheid op het gebied van welzijn en ondersteuning zijn de afgelopen jaren verschoven naar de gemeenten. De bedoeling hiervan is onder meer om waar nodig vroegtijdig en dicht bij de inwoner zorg en ondersteuning te bieden. Toegankelijke, lichte en eenvoudige hulp moet ervoor zorgen dat de problemen van de betreffende inwoner verminderen, niet groter worden of uitbreiden naar andere leefgebieden.

Gemeenten hebben de opdracht om de sociale samenhang in hun gemeente te bevorderen, waardoor zelfredzaamheid, ondersteuning en participatie van inwoners verbetert. Daarbij wordt veel verwacht van de zogenaamde 'sociale basis', die bestaat uit familie, naasten uit het sociaal netwerk, mantelzorgers, vrijwilligers, het welzijnswerk, burgerinitiatieven (waaronder zelfregie- of zelfhulpgroepen) en andere relevante organisaties die ondersteuning kunnen bieden als het nodig is. Voor het leefgebied zorg en welzijn hebben gemeenten, rijksoverheid en zorgpartijen hierover afspraken gemaakt in het Integraal Zorgakkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA).

Toezichtonderzoek TSD

TSD heeft informatie verzameld over hoe de gemeente Oosterhout er samen met lokale partners aan werkt om met inzet van de sociale basis een vangnet te bieden aan inwoners die vastlopen in het dagelijks leven. In dit onderzoek focust TSD zich

op de groep van (volwassen) inwoners met een psychische kwetsbaarheid of met (chronische) psychische of psychosociale problemen. Met de uitkomsten van het onderzoek wil TSD de gemeente en het lokale netwerk handvatten bieden voor het versterken van de sociale basis in Oosterhout. Dat moet uiteindelijk leiden tot meer samenredzaamheid en participatie van inwoners en vroegtijdige ondersteuning aan inwoners met psychische kwetsbaarheid om te voorkomen dat hun situatie verergert.

Toezicht Sociaal Domein

Kenmerk

TSD/2025-84/FT/PD

Voor het onderzoek heeft TSD verschillende bronnen geraadpleegd. Allereerst is TSD in gesprek gegaan met betrokken gemeenteambtenaren en zijn relevante beleidsstukken opgevraagd bij de gemeente. Vervolgens heeft TSD gesprekken gevoerd met drie ervaringsdeskundige bezoekers van Herstel en Regiecentrum de Aanloop van Fameus/ GGz Breburg in Activiteitscentrum Dommelbergen en met vier medewerkers van het aanloopcentrum. Daarnaast sprak TSD met het gemeentelijk WMO-team en met de wijk-GGD werkzaam in Oosterhout.

Een samenvatting van de verkregen informatie vindt u hieronder.

1. Visie van de gemeente

De gemeente wil met haar beleidsdocument 'Visie sociaal domein' een beweging naar de 'voorkant' in het sociale domein realiseren. Met het centraal stellen van 'samen' in deze visie zet de gemeente in op de positieve maatschappelijke effecten van 'meer voor elkaar'. Waarbij verbondenheid en samenredzaamheid zorgen voor fysiek, mentaal en emotioneel gezonde inwoners die eigen regie voeren over hun leven. Inwoners zijn sociaal betrokken en leveren een bijdrage in de gemeenschap. De 'voorkant' verwijst naar de vroegtijdige inzet van ondersteuning voordat problemen serieus beginnen te worden en naar het 'voorliggend veld', het aanbod van vrij toegankelijke voorzieningen. De bedoeling is om zo veel mogelijk en zo vroeg mogelijk problemen opvangen en oplossen in de eigen directe omgeving van de hulpvrager en/of met inzet van (vrij toegankelijke) voorzieningen in de stad.

Binnen het sociaal domein werkt de gemeente, volgens de visie, aan preventie en biedt ondersteuning en hulp aan inwoners in een kwetsbare situatie. Daarbij richt men zich ook op het ondersteunen en versterken van de gemeenschap door een aantal brede maatschappelijke voorzieningen te faciliteren, stimuleren en aan te jagen.

Als uitgangspunten voor ondersteuning en hulp kiest de gemeente voor:

1. Eigen kracht van de inwoner. Eerst wordt bekeken wat de mogelijkheden zijn van inwoners om binnen het eigen vermogen problemen aan te pakken en op te lossen.
2. De kracht van de directe omgeving. Inzet van het eigen netwerk van de inwoner en de vrij toegankelijke voorzieningen in de buurt, wijk en stad en de brede maatschappelijke voorzieningen.
3. De kracht van betekenisvol meedoen in de samenleving.

2. Toegang tot zorg

De gemeente heeft één integrale toegang voor hulp waar inwoners terecht kunnen. De frontoffice van de gemeente is telefonisch bereikbaar voor WMO, jeugd en participatie. De medewerkers van de frontoffice doen een eerste triage en helpen mensen op weg. De toegang tot het frontoffice is verbeterd, na navraag door de gemeente bij inwoners. Bij het Centrum Sociaal Wonen kunnen mensen met een hulpvraag laagdrempelig binnenlopen. In de wijken zijn ook vrij toegankelijke voorzieningen voor dagbesteding. Als een inwoner meer aan zorg of begeleiding nodig heeft dan vullen de medewerkers van de voorziening samen met de inwoner een aanmeldformulier in voor het WMO-team en dragen zij de informatie over de hulpvraag en de situatie van de inwoner over. Met meerdere instanties in het voorliggend veld zijn er afspraken over deze manier van overdracht aan het WMO-team. Inwoners hoeven hierdoor niet opnieuw hun verhaal te vertellen. Op deze manier bieden verschillende

organisaties in de gemeente inwoners een laagdrempelige toegang tot zorg. Daarbij zijn er ook professionals die outreachend werken en de inwoners opzoeken. **Toezicht Sociaal Domein**

Kenmerk

De gemeente heeft voor haar professionals trainingen verzorgd om meer aandacht te besteden aan zorgmogelijkheden buiten de geïndiceerde zorg. De medewerkers krijgen trainingen in hun basishouding in de gesprekken met hulpvragers. De basishouding zorgt ervoor dat professionals bij een hulpvraag de stappen van de basishouding uitvoeren. Eerste stap is het netwerk van de hulpvrager in kaart brengen, vervolgens verbinding te zoeken met het netwerk en daarna het voorliggend veld betrekken. Dit alles voordat overwogen wordt om geïndiceerde zorg in te zetten. De gemeente is sinds 2015 gestart met deze trainingen 'sociaal netwerkvoorzieningen' gericht op de inzet van een netwerk rond de hulpvrager. TSD/2025-84/FT/PD

Wat nog beter zou kunnen volgens de gesproken professionals is de aanwezigheid van meer kennis van mogelijkheden van inzet van hulp en ondersteuning in het voorliggend veld zelf. Huisartsen en praktijkondersteuners verwijzen bijvoorbeeld wel eens door naar geïndiceerde hulp terwijl er nog tussenliggende stappen mogelijk zijn. De mogelijkheden van het voorliggend veld zijn dan nog niet voldoende bekend. Op dit moment zijn er wachttijden bij de inzet van GGZ, WMO huishoudelijke hulp en MEE, onderdeel begeleiding.

3. Sociale basis

In Oosterhout hebben wijkmakelaars een belangrijke taak bij het versterken van de sociale basis. Zij zijn in dienst van de gemeente en vervullen een brugfunctie tussen de gemeente en de inwoners. Elke wijk heeft een wijkmakelaar. Zij hebben contact met de inwoners over heel concrete zaken zoals mogelijkheden tot verbeteringen in de wijken. Inwoners melden signalen over hun wijk bij de wijkmakelaar. De wijkmakelaars versterken met hun activiteiten zoveel als mogelijk de sociale basis in de wijken. Zij coördineren en organiseren ook overleg tussen de professionals in de wijk. De gemeente heeft volgens de geïnterviewden echt geïnvesteerd in een stevig voorliggend veld waaronder een aanbod van mogelijkheden voor ontmoeting, ondersteuning en dagbestedingen in de wijken in Oosterhout. In elke wijk is wel een centrum voor ontmoeting tussen inwoners en worden activiteiten aangeboden. Hulp in het voorliggend veld is vrij toegankelijk en kan meteen gestart worden. Er is veel mogelijk aan hulp in het voorliggend veld als iemand dit zelf wil.

Er zijn korte lijnen volgens de medewerkers van de gesproken organisaties met de andere instanties werkzaam in Oosterhout. Instanties nemen deel aan overleg in de netwerken. Volgens de geïnterviewden verloopt de samenwerking tussen de netwerkpartners goed. Binnen de gemeente is er laagdrempelige vrij toegankelijke zorg en ondersteuning in de wijk beschikbaar voor mensen met psychische problemen. Vanwege de afbouw van bedden in de GGZ en de beweging naar hulp dicht bij huis in de wijken maken inwoners hier vaker gebruik van.

Veel inwoners weten de hulpbronnen te vinden in het voorliggend veld. Het centrum voor herstel en ervaringsdeskundigheid 'De Aanloop' van Fameus, onderdeel van GGZ Breburg, is hier een voorbeeld van. De aanloop is twee dagen per week open en op andere dagen telefonisch bereikbaar. Fameus kan volgens de medewerkers gedurende de wachttijd voor GGZ-hulp een belangrijke rol spelen in de begeleiding van de bezoekers. De hulp van Fameus kan ertoe leiden dat een opname niet meer nodig is. Fameus heeft ook een breed cursusaanbod voor bezoekers gericht op preventie. Na een behandeling in de GGZ verwijst de behandelaar vaak naar Fameus voor verder herstel. De GGZ en Fameus zijn complementair aan elkaar. Fameus verwijst waar nodig ook actief door naar een plek die beter bij een bezoeker past.

Bezoekers vertellen dat De Aanloop laagdrempelig is en dat er geen wachttijd is. De bezoekers krijgen een vast aanspreekpunt en een luisterend oor waar zij hun verhaal kwijt kunnen. Er zijn ook begeleiders vanuit de GGZ en getrainde ervaringsdeskundigen. Daarnaast waarderen de bezoekers het contact met andere bezoekers. De contacten helpen zeker in het verminderen van eenzaamheid. Meerdere bezoekers zijn

vanwege hun psychische kwetsbaarheid het contact met familie of vrienden verloren. Bij de Aanloop vinden zij hun sociale contacten en het voelt als familie. Er zijn activiteiten gericht op herstel, ontwikkeling en participatie in de samenleving. De contacten met de GGZ of de POH van de huisarts konden vaak verminderd of beëindigd worden. De bezoekers kennen voorbeelden van bezoekers die geen contact met de GGZ meer nodig hebben. Bezoekers zouden het wel waarderen als 'De Aanloop' vaker in de week voor de hen open is. De aanloop van Fameus wordt via eenjarige subsidieafspraken gefinancierd door de gemeente.

Kenmerk
TSD/2025-84/FT/PD

4. GGZ-expertise in het voorliggend veld

Sinds enkele jaren, na de start in een pilot, is er een gespecialiseerde wijk-GGD'er actief in Oosterhout. De gemeente heeft nu in een meerjarig contract de wijk-GGD taak uitgebreid waardoor nu twee functionarissen ingezet zijn voor deze werkzaamheden. Sinds psychisch kwetsbare mensen, mensen met onbegrepen gedrag en verslaafden langer blijven wonen in de wijk is er meer hulp nodig in de buurt zelf. Er is een gat gevallen in de wijken vanwege de afbouw van GGZ-bedden voor opnames en wachttijden voor GGZ-hulp. Een aantal van deze inwoners, met onbegrepen gedrag, waar de wijk-GGD'er mee te maken krijgt staan ook op de wachtlijst bij GGZ. De wijk-GGD'ers vullen deze behoefte aan hulp op door hulpverlening te organiseren voor deze inwoners en begeleiding te bieden in afwachting van hulp. Meldingen betreffen vaak kwetsbare situaties van inwoners en komen vaak vanuit de wijkagent of wooncoöperaties vanwege overlast en/of vervuiling. Inwoners melden zelf ook meer gevallen waar hulp nodig is, bijvoorbeeld vanwege overlast.

De wijk-GGD'er werkt outreachend en gaat naar aanleiding van een melding onaangekondigd op bezoek bij inwoners. In dit contact worden de zorgen besproken. Daarna vindt een triage plaats, een uitvraag op alle levensgebieden, en worden hulpverlening georganiseerd. Soms blijkt een dagbesteding, ouderenzorg of de Aanloop van Fameus de juiste activiteit te zijn om de inwoner uit zijn isolement te halen. Veel hulp wordt in het voorliggend veld geregeld en soms is het vanwege de problematiek nodig om zwaardere hulp te organiseren. Bezochte inwoners zijn vaak ook blij dat er iemand naar hen omkijkt en zorg en steun probeert te bieden. Het winnen van vertrouwen bij de inwoner is van groot belang voor de werkwijze van de wijk-GGD'er. Dit lukt vaak wel, maar het duurt vaak wel even voor dat vertrouwen is gewonnen. De wijk-GGD'er blijft als er geen hulp beschikbaar is wel ondersteunende gesprekken bieden. Als mensen geen hulp willen dan zorgt de wijk-GGD voor een vinger aan de pols zonder dat hulp is gestart. Daarbij is er ook nog de mogelijkheid voor het inschakelen van het bemoeizorgteam.

Naast de wijk-GGD en Fameus verzorgt ook GGz Breburg consultatie in het voorliggend veld. GGz Breburg worstelt hier nog wel mee. Op dit moment kunnen huisartsen en sociaal domein consultatief een beroep op hen doen vanuit de afspraken over bemoeizorg. Vanaf 2025 wil de GGZ de consultatiefunctie verder vormgeven. Men denkt dan vooral aan telefonische consultatie en outreachend participeren in korte trajecten.

Per wijk is een periodiek overleg met partners gerealiseerd. Hierbij zijn o.a. wijkagent, handhaving, verslavingszorg, GGZ, wooncoöperatie en Maatschappelijk Werk betrokken. Instanties benutten dit overleg om signalen te bespreken en af te stemmen over wie wat gaat ondernemen.

5. Cultuurverandering gericht op hulp dicht bij huis

De gemeente heeft sinds 2015 voor haar professionals een cultuurveranderingstraject ingezet. Een voorbeeld hiervan zijn de trainingen voor een passende basishouding van de professionals in gesprekken met hulpvragers en het besluiten over de inzet van hulp en ondersteuning, waar mogelijk in de sociale basis.

De gemeente heeft samen met zorg- en welzijnsorganisaties voor de inwoners twee voorstellingen in het theater georganiseerd. De gemeente zorgde voor vrijkaartjes. De interactieve voorstelling ging over in hoeverre de inwoners voorbereid zijn op komende zorgvragen en wat zij daar nu al aan kunnen doen. Met name door het onderhouden van een netwerk. Het was een drukbezochte bijeenkomst. Volgens de professionals voelden veel inwoners zich nog niet direct aangesproken en ontbrak op dat moment een gevoel van urgentie. Inwoners letten wel op elkaar maar bijspringen als er echt hulp nodig is voor een mede-inwoner lukt nog niet altijd. Hier is nog wel wat te winnen als het gaat om daadwerkelijk hulp bieden aan anderen. Er is wel met regelmaat inzet van mantelzorgers te zien. Inzet van sleutelpersonen, inwoners met veel contacten in de wijken, is nog niet van de grond gekomen.

Toezicht Sociaal Domein

Kenmerk
TSD/2025-84/FT/PD

6. Financiën

Professionals werkzaam bij de gemeente geven aan dat zij altijd scherp zijn op de kosten van het WMO-aanbod en nadenken of de hulp minder duur kan en toch effectief. Waarbij het de bedoeling is dat de hulpvrager het uiteindelijk zo veel mogelijk weer zelf kan.

De gemeente ziet dat om dit te realiseren verdere versterking van de sociale basis en het voorliggend veld nodig is. Dit vraagt om meer financiële middelen. Als meer inwoners met een hulpvraag of behoefte aan ondersteuning in het voorliggend veld deze hulp en ondersteuning ontvangen in plaats van geïndiceerde zorg dan zorgt dit voor een verschuiving. Dit heeft ook gevolgen voor de financiering van de hulp. In de toekomst zal ook een verschuiving van financiering nodig zijn richting het voorliggend veld. De gemeente heeft hier met betrokken zorgfinanciers wel gesprekken over gevoerd maar een verschuiving van financiering is nog niet gelukt.

Samenvattend stelt TSD dat:

De visie van de gemeente sluit aan bij de landelijke ontwikkelingen gericht op versterking van de sociale basis en een vroegtijdige inzet van hulp, zorg en ondersteuning voor inwoners dicht bij huis. De gemeente heeft op basis van deze visie geïnvesteerd in voorzieningen voor de inwoners in de wijken en daarmee de sociale basis versterkt. Daarbij zorgt de gemeente voor voldoende mate van continuïteit van deze voorzieningen voor haar inwoners.

De professionals werkzaam bij de gemeente zijn geschoold in de 'basishouding', waarbij men eerst inzet op hulp en ondersteuning in de sociale basis dicht bij de inwoner. Geïndiceerde zorg zetten ze in als hulp dicht bij huis niet voldoende is.

De gesproken bezoekers van 'De Aanloop', waar veel psychisch kwetsbare inwoners gebruik van maken, zijn tevreden over de geboden ondersteuning en activiteiten. De bezoekers van 'De Aanloop' geven aan dat zij hier ondersteuning ervaren waardoor zij minder een beroep doen op geïndiceerde zorg. Er is een behoefte bij de geïnterviewde gebruikers aan uitbreiding van het aantal uren dat zij gebruik kunnen maken van deze voorziening.

De inzet van GGZ-expertise in de wijken zorgt voor een meerwaarde bij de aanpak van psychisch kwetsbare inwoners. Nu de problematiek rond overlast en verwarde personen in de wijken toeneemt is outreachend werken en begeleiding naar zorg nodig. Ook consultatie en ondersteuning van professionals werkzaam in de wijken is van belang.

De kennis over de mogelijkheden voor hulp in het voorliggend veld kan nog verbeteren bij professionals die zelf werkzaam zijn in het voorliggend veld, zodat minder snel verwezen wordt naar geïndiceerde zorg. De gemeente investeert in het

vergroten van de expertise van het voorliggend veld, maar hier is nog verdere aandacht voor nodig.

Toezicht Sociaal Domein

De nieuwe manier van werken, met inzet van de sociale basis bij hulpvragen, vraagt nog een cultuurverandering bij inwoners zelf waardoor men zich beter voorbereidt op toekomstige hulpbehoefte en meer bereid is om in de eigen omgeving andere inwoners te ondersteunen. Ook de inzet van sleutelpersonen in de wijken kan helpen om tijdig kwetsbare inwoners te bereiken en de juiste ondersteuning te bieden.

Kenmerk
TSD/2025-84/FT/PD

Verschuiving van hulp naar de voorkant vraagt ook een verschuiving van financiering. Omdat meerdere gemeenten hier tegenaan lopen neemt TSD dit financieringsvraagstuk mee in haar overkoepelende rapportage.

Vervolg Oosterhout

Na aanbieding van dit onderzoeksverslag door het College van B en W aan de gemeenteraad, of uiterlijk half maart 2025 publiceert TSD deze brief op haar website. Daarbij verzoekt TSD de gemeente om de inhoud van deze brief ook te delen met de bij dit onderzoek betrokken organisaties en eventueel ook te delen met het lokale netwerk in Oosterhout.

De uitkomsten van de onderzoeken in de vier gemeenten zal TSD in het voorjaar van 2025 op geaggregeerd niveau publiceren op de website van TSD (www.toezichtsociaaldomein.nl).

Tenslotte wil ik graag mijn dank uitspreken voor de constructieve medewerking en bijdrage van de gemeente, inwoners en organisaties die we voor dit onderzoek hebben geraadpleegd.

Indien u vragen heeft over deze brief kunt u contact opnemen met de projectleider van het onderzoek, **Persoonsgegevens**. Zij is bereikbaar via mailadres **Persoonsgegevens** of telefoonnummer **Persoonsgegevens**.

Met vriendelijke groet,

Persoonsgegevens

Waarnemend programmadirecteur Toezicht Sociaal Domein